

Igls cumegnns varon da lascher peil

Referat: Stefan Engler «strategia d'energeia 2050»

■ (pb) Agl rom dalla surdada digl label «cumegnns cun energeia» è igl cunsiglier digls cantuns Stefan Engler gia en referat. Igl tema è sto fitg actual cun igl tetel «strategia d'energeia 2050». El è musso igl stand actual ed an tge direzzion tgi la veia vo. La situaziun dad oz puncto energeia è, tgi igls prietschs sen la fiera d'energeia èn sen en nivel istoric bass. Persiva dattigl divers muteivs: la promoziun da gas or da plattaschogn ainten l'America ed igl import da carvung bungmartgea an Europa. La promoziun (subvenziuns) dad energeias regenerablas è influenzo la fiera. En augmoint stagno dall'economia an general è caschuno, tgi ins dovra pi paca energeia ed i dat ena surproduziun e cotras èn igls prietschs ias a bass. Per nous ainten las regiuns muntagnardas è chegl er consequenzas. Numnadamaingt tgi er l'energeia ord forza hidraulica è en fitg schlet prietsch sen la fiera d'energeia. Igls costs da produziun èn per en po pi ots tgi chels da vendita. Ed i giaro anc en pèr onns anfignen tgi la forza d'ava vign a saveir sa revigneir aglmanc en tant. Chegl ena curta survista generala dalla situaziun dad oz antras igl referent, Stefan Engler. «A chegl tgi pertotga igls cumegnns da concessiun ed igls tschains d'ava, vignigl a dar midadas. Betg an favour digls cumegnns», è igl referent cuntinuo.

En ampren pachet da maseiras
Scu duessigl eir anavant tenor la politica d'energeia an Svizra? Tenor Stefan Engler duess igl dar cò treis direzziuns: maseiras per augmentar l'efficienza d'energeia cun redutgier tar bietsgs, ve-

Cunsiglier digls cantuns, Stefan Engler è referia a Savognin an connex cun la strategia d'energeia 2050. Er per la forza d'ava ed igls cumegnns vei el consequenzas.

ena produziun da 36 031 kWh ad onn e per igl 2035 ins chinta cun 37'400 kWh.

Tigls bietsgs è anc grond potenzial

Scu tgi Stefan Engler è declaro aint igl sies referat, schea anc grond potenzial da spargn ainten las sanaziuns da bietsgs. E da vart politica ins duess stgaffier ulteriors avantatgs fiscals per sanaziuns energeticas. Ed er schi ensatgi sboua ena tgesa e fò se da nov tenor normas da spargn, duess el neir an regress da contribuziuns resp. reduzziuns fiscalas. La confederaziun prevei er en augmoint da chellas contribuziuns dad oz 300 miu. sen 450 miu ad onn.

Tge duess agl avigneir capitar cun la forza hidraulica? Cò vei Stefan Engler tgi ena tscherta angulivaziun tranter igls costs da produziun ed igls bass prietschs da vendita stò succeder ena angulivaziun. Pero angal scu surlievtg an furma da premia e betg scu cumpensaziun.

Ovras electricas pitschnas scu tgi dat tar nous, èn diversas cumbinadas cun igl aquaduct.

Pero stuessan ellas aver ena produziun da minimal 1 MW, uscheia tgi ins so recepeir els aint igl sistem digl KEV.

Stefan Engler è alla fegn er anc menziun l'iniziativa per sortier dall'energeia atomara tgi vign an votaziun igls 27 da november. Chella pretendia: scumonda per novas ovras atomaras, taimp limito da travagl per las ovras existentas (Bezau I, Bezau II, Mühleberg: 2017), Gösigen: 2024, Leibstadt: 2029.

Igl consegl federal e parlamaint seian cunter l'iniziativa.

hichels a motor, tar l'industria ed igls apparats electricis igl consum d'energeia. Ena sagonda direzzion è da cuntinuar cun promover las energeias regenerablas ed er migliurar las cundiziuns da dretg. Ed ena terza direzzion è da bandunar l'energeia atomara. Cò dattigl tot tenor igl referent dus variantas. Egna da piglier l'energeia atomara directamaintg e dalunga or dalla beschla da contact u da far chegl pass a pass. Per la veia directa vei igl cunsiglier digls stans problems: «Igl mument stat anc betg a disposiziun avonda energeia tgi savess ramplazzar l'energeia atomara. Ed alloura ègl er anc betg reglo tecnicamaintg, finanzialmointg e davart digl dretg, scu tgi las ovras atomaras duessan neir renaturalisadas», commentescha Stefan Engler. Pe-

ro dattigl angal ena sorteida reglada pass a pass dall'energeia atomara. Vot deir nignas ovras atomaras novas, nign concept da travagl sen lunga vista e nigna restricziun da taimp da travagl per las ovras atomaras existentas.

Novas valetas d'efficienza

La strategia d'energeia 2050 ins contanscha angal cun migliurar l'efficienza. Vot deir cun contanscher las valetas directivas fixadas. Schi ins referescha chellas valetas sen igl consum d'energeia per persunga e part digl onn 2000 cun 100%, alloura vess chel da contanscher anfignen igl onn 2020 ena reduzziun da -16% ed anfignen igl onn 2035 ena reduzziun da -43%. Chegl fissan stadas las directivas, pero la realitad è en po otra, scu tgi Ste-

fan Engler è infurmo. Numnadamaingt è igl consum d'energeia per persunga sa redutgia anfignen igl 2020, schi cuntinuescha scu anfignen ossa, per -3% ed igl 2035 sarogl -13%. Damais considerabel pi pac. Igl referent vei divers muteivs tgi ins è betg u vign betg a contanscher chestas directivas. Anstagl pi pac ins dovra savens duple ed i vignan adegna duple apparats aint igl noss mintgade tgi dovran current electric.

Er la produziun dad energeias regenerablas indigenas vess tenor las directivas da s'augmentar. Igl 2020 (sainza forza d'ava) sen 4400 kWh ed igl 2035 sen 11 400 kWh. Chegl niro er betg contanschia. An mintga cass ins è oz anc sot chestas directivas fixadas. Sulettamaintg la forza hidraulica è oz sen buna veia cun

En label communabel per igl Parc Ela

Surmeir: label per igls cumegnns d'energeia Ela

■ (pb) Energeia è egn digls temas igl pi actuals igl mument. Seia chegl an connex cun la strategia dalla confederaziun 2050, seia chegl an connex cun la fiera d'energeia ansomma u seia chegl an connex cun igl avigneir dalla forza d'ava ed igls cumegnns territorials dallas ovras electricas e scu tgi igls tschains d'ava niron a sa sviluppar. Da neir tar furmas d'energeia tgi èn efficiaintras ed a madem mument cumpatiblas cuagl ambiaint duess esser la strategia per igl avigneir. Tge veia tgi è cò la dretga, l'è experts e la politica betg digl madem meini. Ins è pero pertschert, tgi igl avigneir schea er liaint da duvrrar pi paca energeia. Seia chegl cun apparats tgi dovran pi pac u cun sanaziuns energeticas ve da bietsgs. E cò duessan igls cumegnns, igl solit igls pi gronds utilisaders d'energeia, aver ena funcziun d'exaimpel. Siva digl 1991 survignan cumegnns, tgi èn davantos activs sen chel camp e fon ena politica d'energeia progressiva e persistente, en label. Chel vign controllo e surdo antras ena cumischung independenta. Schi en cumegn so satisfar a 60% digls criteris, alloura è el las premisas per igl label. Siva dall'introduzziun èn ossa 400 cumegnns tgi possedan igl label. Igl ampren aint igl Grischun è sto Tavo (2001), siva igl cumegn da Vaz (2003). Pero betg angal singuls cumegnns, mabagn er regiuns son candidar per igl label e l'amprema ansomma è stada la regiun Alvra. Pi tard è er Surses cun igls sies 9 cumegnns nia veters. Igl label vala eneda per quatter onns e cun en reaudit ins so cuntinuar, schinavant tgi igls criteris vignan ademplantas.

Per esser pi efficiants

En label per la Val Alvra ed egn per Surses. Chegl era bung e dretg, pero gist cun igl Parc Ela ins è ena organisaziun sur igl antier territori da chels cumegnns tgi per-

Andrea Lötscher digl uffezi cantunal d'energeia surdat igl label alla parsoura dalla cumischung digls cumegnns cun energeia digl Parc Ela, Patrizia Zanini.

sequitescha fegnameiras sumigliantias. Ed igl management digl Parc Ela era er gidevel cun surpiglier ena gronda part dallas lavours administrativas. Per aver duple efficienza ins è decidia dad unier chellas dus regiuns Alvra e Surses ed eir cun igl nom «cumegnns cun energeia» comunablamaingt cun la dumonda per igl label. Patrizia Zanini da Casti e suprastanta digl cumegn Albula/Alvra stat alla testa dalla cumischung. Cun Werner Roth digl ewz tgi stat a Brinzauls, è d'antschatta davent dalla parteida en om digl fatg tgi so adegna dar bungs cunsegls. La fegnameira è e resta efficienza

energetica sen camp communal. Chegl pertotga an amprena lengia igl current electric, pero er otras furmas d'energeia.

Igl mument ins è vedlonder cun ena campagna tgi sa nomna «telecalore». I vo per las sagondas abitaziuns ainten la regiun. Damais abitaziuns da vacanzas, tgi èn savens er scaldadas schi ellas èn veidas. Betg maximal, ma savens pulit, uscheia tgi seia tgod cura tgi ins reiva igl anvien. La fegnameira dalla campagna è da scaldar las sagondas abitaziuns angal minimal e via telecumond dulzar las temperaturas dalla dimora giu la Bassa anor curt avant tgi ins vo an vacanzas u

sur la fegn d'emda. Cun divers cunsegls e recumondaziuns ins less intimar igls possessours da sagondas abitaziuns da sa participar alla campagna e cotras spargner energeia.

Digl reminent: la dumonda dad «Ela cumegnns cun energeia» è neida exaudeida per igl label ed Andrea Lötscher digl uffezi cantunal per energeia è savia surdar igl certificat a Patrizia Zanini.

Ena uniun per exequir bunas ideias

Igl center da cumpetenza «biagier + energeia» aint igl bietsg dalla offer sa a Savognin s'occupa activmointg cun du-

mondas d'energeia an connex cun biagier. Per tgi las bungas ideias restan betg angal ideias, mabagn vignan er realisadas ins è fundo ena uniun tgi sa nomna «ela energiewelt». Chella vign presideida da cunsiglier digls cantuns, Stefan Engler. Ella consista da tschintg partenaris principals: offer sa, ewz, la scol'ota ibw, igl Parc Ela ed igls cumegnns per energeia. Veters vign anc en'antiera retscha da partenaris secundars, tgi vignan da diversas spartas dall'economia tgi èn angaschedas cun ideias e products cura tgi vo per dumondas da biager ed energeia. L'uniun è er en magnafatschenta ainten la persunga dad Urs Hefli. El è er declaro agls preschaints cura e scu tgi ins less esser activ. Atgnamaintg vogl per promover l'innovaziun tar l'atgna iniziativa an dumondas d'energeia e per nizigier tant scu pussebel las resursas indigenas. E cura tgi vo per biagier ins less esser en partenari constructiv per infurmar, dar cunsegl, scolar e sensibilisar e per communigier ed intermediar tranter igls divers partenaris tgi èn involvos ainten la cadagna da construcziun. L'antiera activitad dad «ela energiewelt» cumpeggia er exposiziuns permanentas e spezialas ainten las localitads dad offer sa. I stattan er a disposiziun diversas localitads da scolaziun e da gruppas scu er luvratoris. Chestas localitads son neir pignleidas a tschains ed èn indirzzadas cun tot la tecnica moderna tgi dovra ozande.

Alla fegn dalla seira on igls preschaints gia l'ocasiun da vurdar igl film «Tomorrow» (F 2015). Damais en film tgi s'occupa cun dumang. E chegl an dumondas d'energeia e mossa a mang da projects exemplarics e cun schliaziuns iniziativas, scu tgi igl collaps ecologic digl noss planet so aglmanc neir antardo. Igl film è nia premia cun en César e fò impressiun.